

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

18

Vragen van de leden **Van Baarle** en **Ergin** (DENK) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *het rapport «Tussen Minaret & Ministerie»* (ingezonden 20 juni 2025).

Antwoord van Minister **Rijkaart** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en van Staatssecretaris **Nobel** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 19 september 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2666.

Vraag 1

Bent u bekend met het rapport «Tussen Minaret & Ministerie» van onderzoeksbureaus Movisie en MoslimPeil?^{1, 2}

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

In hoeverre deelt u de zorgen dat maar liefst 72 procent van de moskeebesturen weinig tot geen vertrouwen heeft in de overheid?

Antwoord 2

Het is zorgelijk dat het vertrouwen van een groot deel van de moskeebesturen in de overheid zo laag is. Herstel van vertrouwen is nodig en vraagt om een langdurige, open en eerlijke dialoog, op gelijkwaardige basis, alsook het voorkomen en aanpakken van discriminatie.

Vraag 3

Ziet u in dat onder meer het heimelijk onderzoek doen in moskeeën, het schandaal van de Fraude Signalering Voorziening (zoals het doneren aan een moskee werd gezien als een indicator voor fraude) en het Toeslagenschandaal, het vertrouwen in de overheid ernstig heeft geschaad en dat de rijksoverheid er alles aan moet doen om dit vertrouwen te herstellen?

¹ Movisie, juni 2025 (<https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2025-06/Rapport-Tussen-minaret-en-ministerie.pdf>).

² MoslimPeil, juni 2025 (<https://www.moslimpeil.nl/peilingen/>).

Antwoord 3

Het kabinet erkent het bestaan van een relatie tussen onrechtvaardige- en ervaren onrechtvaardige behandeling door de overheid en het vertrouwen in de overheid. De verantwoordelijkheid voor het herstel daarvan ligt deels bij de overheid. Daarom wordt er op dit moment door het Sociaal en Cultureel Planbureau onderzocht hoe deze relatie precies werkt en hoe de overheid hierin het vervolg responsiever op kan reageren (project «Leren van signalen uit de samenleving»)³.

Een voorbeeld waarin de overheid verantwoordelijkheid heeft genomen voor zaken die in het verleden niet goed zijn gegaan is het hersteltraject van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in het verleden bij de aanpak van maatschappelijke spanningen en de preventie van radicalisering persoonsgegevens verwerkt van voornamelijk mensen met een islamitische achtergrond zonder dat daarvoor een rechtmatige grondslag bestond.⁴ Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid informeert actief personen van wie in het verleden onrechtmatig persoonsgegevens zijn verworven en biedt hun inzage in de verwerkingen. De toenmalig Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in 2023 hiervoor excuses gemaakt. Ook heeft zij erkend dat de overheid onbedoeld heeft bijgedragen aan stigmatisering van islamitische gemeenschappen. De Staatssecretaris Participatie en Integratie heeft in juni 2025 de voortgang van dit traject gedeeld en gereflecteerd op het afgeronde onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens over deze kwestie.⁵

Vraag 4

Welke nieuwe maatregelen is het kabinet van plan om te nemen naar aanleiding van het bovengenoemde rapport?

Antwoord 4

Het kabinet neemt het rapport «Tussen Minaret en Ministerie» serieus en werkt aan gerichte maatregelen om dit vertrouwen te herstellen. Voor dit herstel is allereerst de dialoog tussen overheid en de moslimgemeenschappen van groot belang. Het kunnen vaststellen van de zorgen die binnen de gemeenschappen leven, is effectiever wanneer het kabinet dit uit eerste hand kan vernemen door middel van het aangaan van de dialoog. Welke departementen er op dit moment in gesprek zijn met de moslimgemeenschappen, of dat voornemens zijn te doen, wordt in vraag 8 verder uiteengezet. Ook is aan Uw Kamer per brief⁶ dit jaar toegezegd de kabinetsreactie op het Nationaal onderzoek moslimdiscriminatie en het verder voorkomen en bestrijden van moslimdiscriminatie⁷

Vraag 5

Erkent u uw eigen rol in de verdere polarisatie en ondermijning van het vertrouwen van moskeebestuurders en de islamitische gemeenschappen in de overheid, door uw uitspraak dat «islamitische jongeren voor een groot deel onze Nederlandse normen en waarden niet onderschrijven»? En bent u inmiddels bereid uw welgemeende excuses hiervoor aan te bieden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

De Staatssecretaris Participatie en Integratie heeft met uw Kamer in het WGO over integratie op 25 november 2024 gesproken.⁸

³ Leren van signalen uit de samenleving | Onderzoeksprogramma | Sociaal en Cultureel Planbureau

⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 36 200 XV, nr. 99

⁵ Kamerstukken II, 2024/25, 32 761, nr. 326

⁶ Kamerstukken II, 2024/25, 30 950, nr. 450 en Kamerstukken II, 2024/25, 30 950, nr. 460

⁷ Kamerstukken II, 2024/25, 30 950, nr. 460, Racisme en Discriminatie | Tweede Kamer der Staten-Generaal

⁸ Handelingen II, 2024/25, 36 600 XV, nr. 91, Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2025 | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vraag 6

Bent u bereid onomwonden uit te spreken dat moskeeën een positieve bijdrage leveren aan de Nederlandse samenleving en in dat licht ook te stoppen met al het stigmatiserende en discriminerende beleid dat moslims primair beschouwt als veiligheidsrisico?

Antwoord 6

In Nederland mag je geloven wat je wilt en uiting geven aan je geloof. Voor Nederlandse moslims horen moskeeën daarbij. Moskeeën zijn een plek in onze samenleving om uiting te kunnen geven aan de islam. Moskeeën zijn niet alleen gebedshuizen, maar vaak ook ontmoetingsplekken en steunpunten in de wijk, en bruggenbouwers in de verschillende gemeenschappen. Moskeeën die dit doen vervullen daarmee ook een maatschappelijke rol. We werken aan beleid dat vertrekt vanuit vertrouwen, gelijkwaardigheid en respect. Het Beleidskompas vervult daarin een belangrijke rol. Om in de toekomst onbewust discriminerend en stigmatiserend beleid tegen te gaan en te voorkomen, wordt er op dit moment gewerkt aan het verstevigen en prominenter maken van de discriminatietoets in het Beleidskompas. Tevens werkt de Staatscommissie tegen discriminatie en racisme aan een beleidsvariant van de Discriminatietoets Publieke Dienstverleners (DPD) en is de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in gesprek op welke wijze er aan de DPD een vervolg kan worden gegeven. Hiermee wordt beoogd mogelijk discriminerende effecten in nieuw beleid en wetgeving te voorkomen.

Vraag 7

In hoeverre wilt u zich inspannen om, zoals terecht gebeurt bij de bestrijding van antisemitisme, ook een aparte Nationaal Coördinator Bestrijding Moslimhaat in het leven te roepen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Er is bewust gekozen voor het instellen van een Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) die zich inzet voor alle discriminatiegronden. Naast de NCDR is er ook een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB).

De NCAB is op nadrukkelijk verzoek van uw Kamer ingesteld⁹ en sluit tevens aan bij de oproep van de Europese Commissie in 2021. Deze oproep, het aanstellen van een nationaal coördinator antisemitismebestrijding en een separate aanpak van antisemitisme, is gedaan naar aanleiding van de EU-strategie¹⁰ op de aanpak van antisemitisme en het groeiend aantal incidenten in Europese lidstaten.

Desalniettemin acht het kabinet het wenselijk dat de overige discriminatiegronden bij één instituut belegd worden, zodat versnippering van de aandacht en aanpak van deze gronden voorkomen wordt. Hierdoor wordt er rekening gehouden met de verbinding tussen de verschillende actoren en de intersectionaliteit van talloze discriminatiegronden, alsook mogelijke synergie in de aanpakken.

Vraag 8

Welke concrete stappen gaat u zetten om nog vóór de aankomende verkiezingen te komen tot een jaarlijks en structureel overlegmoment tussen de politieke top van uw ministerie (waaronder uzelf) en vertegenwoordigers van de Nederlandse moslimgemeenschap en dit te implementeren in beleid?

Antwoord 8

Het betrekken van moslims bij de aanpak van moslimdiscriminatie is van essentieel belang. Op dit moment worden er binnen meerdere departementen structurele en periodieke gesprekken gevoerd.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voert een periodieke dialoog met een brede vertegenwoordiging van moslimorganisaties, waaronder moskeekoepels. Deze dialoog is geen eenmalige inspanning, maar

⁹ Kamerstukken II, 2019/20, 35 164, nr. 10, Kamerstuk 35 164, nr. 10 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen

¹⁰ EU Strategy on combating antisemitism and fostering Jewish life

een continu proces waarin er actief wordt samengewerkt aan het delen van zorgen, het vergroten van wederzijds begrip en het versterken van de maatschappelijke verbinding.

Tevens heeft Staatssecretaris Participatie en Integratie gesprekken gevoerd met Collectief Jonge Moslims (CJM) en de K9, een samenwerkingsverband van regionale moskeekoepels in Nederland.

De Minister van OCW heeft twee keer met de moslimstudentenorganisatie Moslimstudenten Associatie Nederland (MSA NL) gesproken. Deze gesprekken zijn als prettig ervaren. Ook wordt er op ambtelijk niveau met organisaties gesproken.

Vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bestaat tevens de wens om in gesprek te blijven met de moslimgemeenschap. Op 10 juli jl. heeft er een gesprek tussen de voormalig Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en MSA NL en CJM plaatsgevonden. Onderwerp van gesprek was de huidige problematiek en (politieke) situatie omtrent moslimdiscriminatie en discriminatie van moslimstudenten in Nederland. Daarnaast hebben zij hun persoonlijke ervaringen gedeeld en is er gesproken over welke oorzaken hier volgens hen aan ten grondslag liggen. De wens vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is om deze overleggen structureel te blijven voeren. Er is daarom door de voormalig Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de toezegging gedaan om halfjaarlijks een gesprek te voeren. Het volgende gesprek staat gepland voor het einde van Q4.

Diezelfde dag hebben de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een bijeenkomst georganiseerd waarbij de uitkomsten van het Nationaal onderzoek moslimdiscriminatie gedeeld en besproken zijn met onder andere vertegenwoordigers van moslimgemeenschappen en het maatschappelijk middenveld. Door middel van deelsessies is er op de verbeterkansen die uit het onderzoek naar voren komen gereflecteerd binnen de domeinen zorg, overheid en arbeidsmarkt/onderwijs. Bezien zal worden of en hoe er aan deze uitkomsten beleidsmatig structurele invulling kan worden gegeven.

Tevens zijn de Minister-President, voormalig Minister Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Staatssecretaris Participatie en Integratie, en de Staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie op 26 augustus jl. tijdens een Catshuissessie in gesprek gegaan met een groep moslimjongeren. Zij gaven aan zich niet voldoende gehoord te voelen en ervaren een gebrek aan vertrouwen in de politiek en de overheid.